

T.C.
DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ULAŞIM DAİRE BAŞKANLIĞI
ÖZEL TOPLU TAŞIMA ARAÇLARI YÖNETMELİĞİ
(Özel Halk Otobüsü, Minibüs, Ticari Taksi ve Servis Araçları)

Amaç

Madde: 1

Bu yönetmeliğin amacı; Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde özel ve tüzel kişilerce işletilen toplu taşıma araçları ile yapılan toplu taşıma hizmetlerinin, bir organizasyon altında bütünleştirilmesi temel ilkesine uygun olarak, işleticiler tarafından yapılmakta olan toplu taşıma hizmetlerinin Diyarbakır Büyükşehir Belediyesince bir koordinasyon içinde yürütülmesi, çalışma koşullarının belirlenmesi, denetlenmesi ve yönetilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde: 2

1. Bu yönetmelik;
  - a) Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde tahdit kapsamına alınmış (M) plakalı minibüsleri, (TT) plakalı ticari taksileri, (S) plakalı servis araçlarını,
  - b) Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde tahsis kapsamına alınmış (HO) plakalı özel halk otobüslerini kapsar.

Hukuki Dayanak

Madde: 3

1. Bu yönetmelik aşağıda belirtilen kanun ve yönetmelik hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.
  - a) 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
  - b) 5393 sayılı Belediye Kanunu,
  - c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu,
  - ç) 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu,
  - d) 5326 sayılı Kabahatler Kanunu,
  - e) 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu ve Karayolu Taşıma Yönetmeliği,
  - f) 1608 sayılı Umuru Belediyeye Mütcellik Ahkâmı Cezaiye Hakkında Kanunu,
  - g) 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunu,
  - ğ) 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Kanunu,
  - h) 237 sayılı Taşıt Kanunu,

- i) 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu,
- i) 4857 sayılı İş Kanunu,
- j) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Ücretsiz veya İndirimli Seyahat Kartları Yönetmeliği,
- k) Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Toplu Taşıma Araçları Seyahat Kartları Uygulama Yönetmeliği,
- l) Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği (UKOME Yönetmeliği),
- m) 10553 sayılı Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı,
- n) Ticari Araçlarda Reklam Bulundurma Yönetmeliği,
- o) 6360 sayılı Kanun,
- ö) Kamu Kurum ve Kuruluşları Personel Servis Hizmet Yönetmeliği,
- p) Okul Servis Araçları Yönetmeliği,
- r) Araçların İmal Tadil Montaj Yönetmeliği,
- s) 5373 sayılı Engelliler Hakkında Kanun.

Tanımlar

Madde: 4

Belediye: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'ni

Başkanlık: Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nı

Daire Başkanlığı: Büyükşehir Belediye Ulaşım Daire Başkanlığı'nı

Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğü: Büyükşehir Belediye Başkanlığı Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğü'nü

Zabıta Trafik Şube Müdürlüğü: Büyükşehir Belediye Başkanlığı Zabıta Trafik Şube Müdürlüğü'nü

UKOME: Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığı Ulaşım Koordinasyon Merkezi'ni

UKOME Şube Müdürlüğü: Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığı UKOME Şube Müdürlüğü'nü

UTDK: Ulaşım Düzenleme Denetleme Kurulu'nu

Meclis: Diyarbakır Büyükşehir Belediye Meclisi'ni

Encümen: Diyarbakır Büyükşehir Belediye Encümeni'ni

Meslek Odası: Diyarbakır Şoförler Odası, Diyarbakır Servis Araçları Odası'nı

Kooperatif: Şehir içi Özel Halk Otobüsü ve Minibüs Kooperatifleri'ni

Özel Halk Otobüsü: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi denetiminde, ayakta yolcu alabilen, UKOME kurul kararı ile güzergâhı, rengi (beyaz), ebatı ve koltuk kapasitesi (en az 17+6, en fazla 17+41) belirlenen (HO) serisinden toplu taşıma araçlarıdır.

Minibüs: UKOME kurul kararı ile güzergâhı belirlenen, yapısı itibari ile beyaz renkte, sürücüsü dâhil en az 13+1 ve en fazla 16+1 oturma yeri olan (M) seri plakalı toplu taşıma araçlarını (ayakta yolcu alamaz).

Ticari Taksi: TT plakalı ticari taksileri

Servis Araçları: S plakalı servis araçlarını

Özel Toplu Taşıma Araçları: Özel Halk Otobüsü, Minibüs, TT plakalı ticari taksileri ve S plakalı servis araçlarını ifade eder.

Taşımacı/İşletici: Özel Halk Otobüsü, Minibüs, TT plakalı ticari taksileri ve S plakalı servis araçları işleticisi olan gerçek ve tüzel kişileri

Tüzel Kişilik: 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na göre gerçek kişiler tarafından kurulan taşımacı kooperatifler, şirketler, odalar ve birliklerini

Şoför: Toplu Taşıma Araçlarını sevk ve idare eden kişiyi

Taşımacılık Hattı: UKOME kararları ile taşımacılığın başladığı kalkış noktası ile bittiği varış noktasındaki yeri

Taşımacılık Güzergâhı: UKOME kararları ile taşımacılığın başladığı kalkış noktasından bittiği varış noktasına kadar ara duraklar dâhil takip edilen yolu

Toplu Taşıma Çalışma İzin Belgesi: İlgili Daire Başkanlığı tarafından bir yıllığına taşımacılık için işletmeciye verilen belgeyi

Ücret Tarife Cetveli: Toplu Taşıma Araçlarının uymaları gereken UKOME'de belirlenen ücret tarifesi

Zaman Tarife Cetveli: Toplu Taşıma Araçlarının uymaları gereken Ulaşım Daire Başkanlığınca belirlenen taşıma faaliyetlerini zaman yönünden düzenleyen ve uyulması zorunlu tarifeyi

Şoför Kartı (Ticari Taşıt Kullanma Belgesi):Büyükşehir Belediyesine bağlı ilgili birim tarafından verilen, Özel Halk Otobüsü, minibüs, servis araçları ve ticari taksi kullanıcısı olarak alacakları şoför kartıyla Diyarbakır il sınırları içerisinde aldığı gruptaki (HO, M ,S ve TT) ticari taşıt kullanma belgesini

Hareket Memuru: Tüm Halk Otobüsleri ve Minibüsleri koordinasyon içinde çalışmalarından yetkili ve sorumlu Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğü personelini

Denetleme Görevlisi: Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığı Zabıta Dairesi Başkanlığına bağlı Trafik Şube Müdürlüğü, Ulaşım Dairesi Başkanlığınca görevlendirilen Toplu Taşıma Araçları Denetleme Görevlileri ile Jandarma ve Emniyet Teşkilatı görevlileri

Rotasyon: Özel Halk Otobüsleri ve Minibüsleri çalıştıkları hatlarda Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğü tarafından yapılacak değişmeli çalışma biçimini

Araç Uygunluk Komisyonu: 12.12.2024 tarih ve 2024/5-6 sayılı UKOME kararı çerçevesinde Ulaşım Dairesi Başkanlığına bağlı Toplu Ulaşım Şube Müdürü, bir makine teknikeri ve bir ustabaşından oluşan 3 kişilik komisyonu

Araç Uygunluk Belgesi: Kapsam kısmında adı geçen araç işleticilerinin, araçları için bu yönetmelik hükümlerine göre tespit edilen ve Araç Uygunluk Komisyonu'ndan alacakları Özel Toplu Taşıma Aracı Uygunluk Belgesini

EÜTS: Elektronik Ücret Toplama Sistemini

Kart Okuma Cihazı(Validatör): Elektronik bilet kartındaki bilgileri okuyabilen, geçerli ve geçersiz kartları ayırt edebilen, karttaki değer miktarını azaltan, kart üzerine düşülen değeri ve ilgili bilgileri kayıt

edebilen, istendiğinde belleğinde tuttuğu bilgileri bilgi aktarma merkezlerindeki bilgisayarlara aktaran cihazı

Araç Takip Sistemi: Toplu taşıma araçlarının konum bilgilerinin gerçek zamanlı olarak takibini sağlayan sistemi

Ticari Plaka Tahsis Belgesi: (M), (HO), (S) ve (TT) ticari plaka ilk defa tahsis edilecek veya satın alacak kişilerin 10553 sayılı Bakanlar Kurulu kararında belirtilen şartları taşıdığını gösteren, Ticari plaka devir ve araç değişikliği işlemi düzenlenen belgeyi

Toplu Taşıma Seyahat Kartları: Toplu taşıma araçlarında geçerli olacak tam, indirimli ve ücretsiz kişiselleştirilmiş seyahat kartları, manyetik kartları, sanal kartları ve temassız özellikli banka kartlarını

Bu yönetmelikte yer alan ve açıklanmayan diğer kısaltma ve deyimler için ilgili kanun ve yönetmeliklerde kullanılan tanımlar geçerlidir.

Yönetim Yürütüm ve Denetim

Madde: 5

Tahditli (TT), (M), (S) ve tahsisli (HO) plaka işleticileri ile sürücülerinin sorumluluğu altında, Büyükşehir Belediyesinin yönetim, yürütüm ve denetimine bağlı olarak, bu yönetmelik esaslarına göre çalışırlar.

Sorumluluk

Madde: 6

- a) Özel Halk Otobüsü, Minibüs, Ticari Taksi ve Servis aracı işleticilerinin, sürücülerinin ve personelinin, sistem içerisindeki davranışlarından ve taşımacılıktan doğan her türlü mali, hukuki ve cezai sonuçlarından, araç sahibi, işletici ve sürücü müteselsil olarak sorumludurlar. Toplu taşıma araç sahipleri, işletmecileri ve sürücüleri Toplu Taşıma Mevzuatı, UKOME ve Belediye kararlarına uymak ile mükelleftirler. Bu nedenle Belediyeye herhangi bir sorumluluk atfedilmez.
- b) Belediye sınırları içerisinde toplu taşıma faaliyetinde bulunulmasından dolayı İdare ile olan ilişkilerde muhatap, sadece çalışma izin belgesi sahibi işletici veya işleticilerdir.

Çalışma İzin Belgesi ve Yenilenmesi

Madde: 7

1. Bu yönetmelikte belirlenen esaslar çerçevesinde (HO), (M), (S) ve (TT) ticari plakalı araçlara, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 7/p maddesi ile 5393 sayılı Belediyeler Kanununda tanımlandığı gibi, toplu taşıma aracı olarak çalıştırılmak üzere, Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğünce çalışma izin belgesi verilir.

2. Bu yönetmelik kapsamına giren tüm ticari plakalar Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğü'nden çalışma izin belgesi almak ve belgeyi de araç içinde bulundurmaya zorundadır.
3. İşleticilere ait çalışma izin belgeleri her yıl (1 Ocak-31 Mart arası) İdare tarafından düzenlenir.
  - a) S plakalar için Ocak ayı son iş günü
  - b) M plakalar için Şubat ayı son iş günü
  - c) TT plakalar için Mart ayı son iş günü
  - ç) HO plakalar için Aralık ayı son iş günü
4. Ticari plakalı araçlarda şoför olarak çalışan kişinin Şoför Kimlik Kartına sahip olması gerekmektedir.
5. Çalışma izin belgesi düzenlenecek araçların, yönetmeliğin 7. maddedeki şartları sağlaması gerekmektedir.
6. Araç değişikliğinde, M, TT ve S plakalarda araç ruhsatı, araç uygunluk belgesi ve borcu yoktur yazısını İdareye beyan edilmesi zorundadır.
7. İşleticiler, yıllık çalışma izin belgesi ücreti olarak Büyükşehir Belediye Meclisince belirlenen Gelir Tarifesindeki bedeli ödemek zorundadır.
8. Yıllık çalışma izin belgesi ücreti her yıl Büyükşehir Belediye Meclisince belirlenen tarih aralıklarında ödenir. Süresinde ödenmeyen çalışma izin belgesi ücreti, geciktirilen her ay için aylık gecikme faiziyle birlikte tahsil edilir.
9. Yıllık çalışma izin belgesi ücretini ödemeyen işleticilerin çalışma izin belgesi vize işlemi yapılmaz.
10. Farklı uygulamalar için belirlenen Taşıma İzin Belgesi ile ilgili hususlar:
  - a) Öğrenci Servisi Taşıma İzin Belgesi: S plaka uygulanacak, tüm taşıma faaliyetlerini yerine getirebilir.
  - b) Personel Servisi Taşıma İzin Belgesi: S plaka uygulanacak, okul servisi dışındaki tüm taşıma faaliyetlerini yerine getirebilir.
  - c) C Tipi Yolcu Taşıma İzin Belgesi: Kendi mülkiyetindeki araçlarla yapılan ve kendi personelini ücretsiz taşıma hizmetini kapsar.
  - ç) D Tipi Yolcu İzin Belgesi: Kendi mülkiyetindeki araçlarla yapılan ücretsiz müşteri servisi hizmetini kapsar.
  - d) E Tipi Öğrenci Taşıma İzin Belgesi (Taşımali Eğitim): Mili Eğitim Müdürlüğü tarafından ihale ile işletme sahiplerine verilecek olan taşımali eğitim servis hizmetini kapsar.
  - e) G Tipi Yolcu Taşıma İzin Belgesi: Diyarbakır il sınırları içindeki köylerden ilçe ve il merkezine yapılan yolcu taşıma (Kırsal Taşıma)
11. C-D-E ve G türü taşıma izin belgesi ile taşıma hizmeti yapan gerçek ve tüzel kişilere ait araçların plakası Diyarbakır tesciline kayıtlı olmalıdır.

12. E Tipi Öğrenci Taşıma İzin Belgesi: Taşımalı Eğitim için yapılan başvurularda işletici ile taşıma yaptıran kişi/ kurum/ kuruluşlar arasında yapılan ana sözleşmenin aslı veya tasdikli kopyasını ilgili birime beyan etmesi zorunludur.
13. C Tipi Yolcu Taşıma Hizmeti yapan gerçek ve tüzel kişilere ait araçların plakası kendi şirketlerine kayıtlı olmalıdır.
14. Ticari Plakalara ait Çalışma İzin Belgelerinin işletme hakları devredilemez, bir başkasına kiralanamaz.
15. Kişi veya şirketlerin üzerine kayıtlı olup C Tipi, D Tipi, E Tipi ve G Tipi çalışma izin belgelerine sahip olan araçlara (S plakalı araçlar hariç) Belediye tarafından verilen çalışma izin belgeleri araç satıldığı takdirde iptal olur, izin belgeleri geri alınır. Aracı alan kişi için bu belgeler bir hak oluşturmaz.
16. Çalışma İzin Belgesine sahip olan araçlar için araç değişikliği söz konusu ise yeni düzenlenen Uygunluk belgesi ile geçerlilik tarihine kadar belge yeniden düzenlenebilir

Plakanın Askıya Alınması

Madde: 8

1. Ticari plakalarda takvim yılı içerisinde gerçekleşen kaza (tamir-bakım) ve araç değişikliğinde (alım satım); HO, M ve TT plakalarda 30 (otuz) gün, (S) plakalara 4 (dört) ay askıda kalma süresi verilir. Bu sürelerin yetmediği durumlarda, (HO, M ve TT plakalar için) ek süre talep edilmesi halinde gerekli inceleme yapıldıktan sonra 60 (altmış) gün daha ek süre verilebilir.
2. Bu maddenin 1. fıkrasında belirtilen hususlar dışında; HO, M, TT ve S ticari plaka işleticilerinin plakayı askıya alma süreleri UKOME Kararı ile belirlenir.
3. Plakasını askıya almak isteyen işleticilerin; bağlı olduğu odadan üyelik belgesi ve dilekçe ile İdareye beyan etmesi gerekmektedir. Ayrıca vekâleten başvurulması halinde ise vekâletnamede ‘ticari plaka ile ilgili gerekli işlemleri yapmaya yetkili olmak’ ifadesinin yazılı olması gerekmektedir.
4. Askı süresinin bitmesi ve faaliyete başlanılmak istendiğinde; işleticilerin, bağlı olduğu odadan almış oldukları üyelik belgesi, dilekçe ve adına kayıtlı araç ruhsatıyla Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğüne başvurması gerekmektedir.
5. Askı süresinin takibi işletici sorumluluğundadır. Askı süresinin bitmesi halinde, İdareye araç beyan etmeyip faaliyete başlanılmaması durumunda Yönetmelik gereğince gerekli işlemler başlatılır.

Devir İşlemlerinde Aranacak Şartlar

Madde: 9

1. Devir alacaklar, 10553 sayılı Bakanlar Kurulu kararı çerçevesinde tahditli (S), (TT), (M) ve tahsisli (HO) plakalı seriden ticari plakanın devri esnasında Ticari Plaka Tahsis Belgesi alacaklardır.
2. S ve TT plakalı seriden ticari plakalar en fazla 2 (iki) ortaklı olabilir.
3. M ve HO plakalı seriden ticari plakalar en fazla 4 (dört) ortaklı olabilir.
4. S, TT, M ve HO plakalı seriden devir alacakların Diyarbakır İl sınırları içerisinde ikamet etmesi gerekmektedir.
5. S ve TT plaka devir alacak gerçek kişilerde; aktif olarak herhangi bir sigorta kaydının olmaması gerekmektedir. M ve HO plaka devirlerinde bu şart aranmaz.
6. Tarım Bağkur'u olan, emekli olup aktif sigorta kaydı bulunmayan kişilere (TT) ve (S) için Ticari Plaka Tahsis Belgesi düzenlenebilir.
7. TT plaka devir alacak kişinin en az B sınıfı sürücü belgesine, (M) veya (S) plaka devir alacak kişinin en az D1 sınıfı sürücü belgesine, (HO) plaka devir alacak kişinin en az D sınıfı sürücü belgesine sahip olması gerekmektedir. (Sürücü belgesi olmayanlar ticari aracı kullanacak sürücünün belgelerini beyan etmek zorundadır.)
8. Ticari aracı kullanacak sürücünün; Türk Ceza Kanunu'nun 81, 102, 103, 104, 105, 109, 179/3, 188, 190, 191, 226, 227'nci maddelerinde belirtilen suçlarından ve yüz kızartıcı herhangi bir suçtan hüküm giymemiş olması gerekmektedir.
9. Ticari Plaka Devir Başvurularında İstenen Evraklar;
  - a) Devir alan dilekçe,
  - b) Devir eden dilekçe,
  - c) Vekâleten başvurulması halinde; Vekâletnamede "ticari plakayı almaya, satmaya vb. işlemleri yapmaya yetkili olmak" ifadesi bulunmalıdır.
  - ç) Araç ruhsatı, plaka askıda ise, yeni aracın ruhsatı,
  - d) (TT) ve (S) için geçimini şoförlük yapmak suretiyle temin edeceğine dair Sosyal Güvenlik Kayıt Sorgulama Belgesi (SGK'dan alınacaktır).
  - e) T.C. Kimlik Kartı,
  - f) Yerleşim Yeri Adres Belgesi (yeni tarihli),
  - g) Ticaret Sicil Gazetesi (M), (HO) ve (S) plakanın tüzel kişiliklere devri esnasında istenmektedir.
  - ğ) Ehliyet Fotokopi(sürücü belgesi olmayanlarda şoförün belgeleri),
  - h) Adli Sicil Kaydı,
  - i) Bağlı bulunulan kooperatif üyelik belgesi veya Meslek Odasından kayıt belgesi(Şoförler Cemiyeti, Servis Araçları Oda Başkanlığı, Titak ve Şirket devirlerinde Ticaret Odası Sicil Kaydı),
  - i) Mevcut Çalışma Ruhsatı,

- j) Aracın koltuk sigortası ve trafik sigortası,
- k) Devir ücreti ve Ticari Plaka Tahsis Belgesi Ücretine ait makbuzlar,
- l) Devir işlemlerinde UKOME'de ve Diyarbakır Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından belirlenen devir ücreti peşin oralar alınır.
10. Belirtilen evraklar tamamlandıktan sonra Toplu Ulaşım Müdürlüğüne müracaat edilir. Ticari Plaka Tahsis Belgesi almak için öngörülen şartlara uygun olup olmadığı incelenir. 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında ve Yönetmelikte belirtilen şartları yerine getiren gerçek veya tüzel kişiye İdarece Ticari Plaka Tahsis Belgesi düzenlenir, şartları sağlamayan devir talepleri red edilir.
11. Ticari Plaka Tahsis Belgesi düzenlenmeden önce UKOME'de ve Diyarbakır Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından belirlenen "Devir ücreti" ve "Ticari Plaka Tahsis Belgesi Ücreti" devir edenden ve devir alandan peşin olarak tahsil edilir.
12. Ticari Plaka Tahsis Belgesi ile noterde ticari plaka satışı gerçekleştirilir. Ticari plaka satışı sonrasında; TT ve S plakaların araç ruhsatı ve M, HO plakaların Ticari plaka (hat)satış sözleşmesi ve araç satış sözleşmesi Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğüne beyan edilir. İdare tarafından devir alan kişiye (S ve TT) çalışma izin belgesi düzenlenir. HO ve M plakalı ticari araçlarda encümen kararı çıktıktan sonra çalışma izin belgesi düzenlenir.
13. Gerçek kişi devir işlemleri sonrasında; İşleticinin, ticari plakanın kayıtlı olduğu İlçedeki Meslek Odasına kaydını yaptırması gerekir.
14. Ticari Plaka devirlerinde ortaklık olması halinde; ortakların Yönetmeliğin 9. maddesinde belirtilen şartlara uygun olması ve istenilen evrakları tamamlamaları gerekir. Ortaklardan biri hissesini devretmek isterse diğer ortağına veya bir başkasına devredebilecektir. Devir ücreti devredilen hisse oranında alınır.
15. Tüzel kişiliklerde; ortaklar arasında veya bir başka üçüncü kişilere yapılan devirlerin İdareye bildirilmesi zorunludur. Söz konusu devirlerde; ortakların Yönetmeliğin 9. maddesinde belirtilen şartlara uygun olması gerekmektedir.
16. HO, M ve S plakaların şirketlere yapılacak devirlerinde, gerçek kişi tarafından kendi adına açmış olduğu tek ortaklı şirkete yapılacak devirlerde devir ücreti alınmaz. Ortaklı şirketin ortaklardan birine devrinde devir ücreti devredilen hisse oranında alınır.
17. Veraset Yolu İle Devir; Ticari Plaka işleticisinin vefatı halinde, mirasçılarının yapılacak Ticari Plaka devirlerinde; devir için gerekli evraklara ilave olarak Mirasçılık Belgesi'nin (mirasçılardan birinin üzerine yapılması halinde diğer mirasçılara ait feragatname) beyan edilmesi gerekmektedir. Veraset yolu ile devir işlemlerinde; bu maddenin 2, 3, 4, 5, 6 ve 7. fıkralarında belirtilen şartlar aranmaz. Veraset ilamı ile yapılan devirlerde devir ücreti alınmaz.
18. Devir işlemlerinin yapılabilmesi için işletmecinin belediyeye herhangi bir borcunun bulunmaması zorunludur.

Araçlarda Aranacak Şartlar

Madde: 10

1. (HO) plakalı araçlarda aranacak şartlar;

- a) Faaliyet gösterilen araçların model yaşı 10 (on) yaşından büyük olamaz.
- b) Araç değişikliği için beyan edilecek aracın model yaşının 5 (beş) yaşından büyük olmaması gerekmektedir.
- c) Yaş sınırı, araçların fabrika imal tarihinden sonra gelen ilk takvim yılı esas alınarak hesaplanır.
- ç) Faaliyet gösterilen araçların istiap haddi en az 17+6 (oturan 17 ayakta 6), en fazla 17+14 (oturan 17 ayakta 14) yolcu kapasitesinin bulunması zorunludur.
- d) Araçların rengi turkuvaz-beyaz olup, renk kodu Kenpol 407 meneviş mavisi olacaktır.
- e) Araçların ön, arka ve iki yanına Belediyece belirlenecek ebatlarda beyaz renkte "Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Özel Halk Otobüsü" ibaresi yazılır.
- f) Yolcu taşımacılığına katılacak araçlar, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve buna bağlı Karayolları Trafik Tüzüğü kapsamında şehir içi yolcu taşımacılığında kullanılan araçlar için tespit edilmiş şartlara haiz olacaktır.
- g) Otobüs içinde en az üç noktada düğmesi bulunan sürücüyü sesle veya ışıkla uyaran bir "İnecek var" düzeni bulunacaktır. Ayrıca engelliler için kapı çevresinde tabandan 120 (yüzyirmi) cm yüksekliğinde ikaz düğmeleri bulunacaktır.
- ğ) Araçlarda çalıştıkları hat numarası ve güzergâhını belirtmek amacıyla, iki adet, aracın ön (alın), sağ tarafına takılacak Elektronik Hat Gösterge Tabelası bulunacak ve yazılar sarı renk olacaktır. Bu elektronik hat gösterge tabelası idarece belirlenmiş yerlere standartlara uygun olacak biçimde ve işletici tarafından araca monte edilecektir.

2. (M) plakalı araçlarda aranacak şartlar;

- a) Faaliyet gösterilen M plakalı araçlar 10 (on) yaşından büyük olamaz.
- b) Araç değişikliği yapılacak ise; beyan edilecek aracın yaşının 7 (yedi) yaşından büyük olmaması gerekmektedir.
- c) Yaş sınırı, araçların fabrika imal tarihinden sonra gelen ilk takvim yılı esas alınarak hesaplanır.
- ç) Araçların rengi beyaz olup, renk kodu RAL-9003 olacaktır.
- d) Minibüsün ön cam üstünde; hat numarası ve hat adının yazılı olduğu tabela bulunacaktır.
- e) Minibüslerin şapkaları ve yazıları aşağıda belirlenen şekilde olmalıdır.
  1. Dağ kapı-Bağlar: Mavi kep üzerine Beyaz yazı
  2. Dağ kapı-Seyrantepe: Kırmızı kep üzerine Beyaz yazı
  3. Balıkçılarbaşı-Bağlar: Beyaz kep üzerine Siyah yazı
  4. Şehitlik-Üniversite: Siyah kep üzerine Beyaz yazı
  5. Çarıklı: Sarı kep üzerine beyaz yazı
  6. Bağlıvar: Yeşil kep üzerine Beyaz yazı

3. (S) plakalı araçlarda aranacak şartlar;

1. Faaliyet gösterilen araçların (personel servisi) model yaşı 19 (ondokuz) yaşından büyük olamaz.
2. Öğrenci taşımacılığı yapan S plakalı araçlarda, Okul Servis Aracı Yönetmeliği'nde belirlenen yaş şartı 12(oniki) olarak uygulanır.
3. Aracın model yaşı fabrika imal tarihinden sonra gelen ilk takvim yılı esas alınır.
4. Araçların rengi beyaz olup, renk kodu RAL-9003 olacaktır.
5. Okul Servis araçlarının arkasında "OKUL TAŞITI" yazısını kapsayan numunesine uygun renk, ebat ve şekilde reflektif bir kuşak bulundurulmalıdır.
6. Okul servis aracının arkasında, öğrencilerin iniş ve binişleri sırasında yakılmak üzere en az 30 cm. çapında kırmızı ışık veren bir lamba bulunmalı ve bu lambanın yakılması halinde üzerinde siyah renkte büyük harflerle "DUR" yazısı okunacak şekilde tesis edilmiş olmalı, lambanın yakılıp söndürülmesi tertibatı fren lambaları ile ayrı olmalıdır.
7. Okul Servis aracı olarak kullanılacak taşıtlarda, öğrencilerin kolayca yetişebileceği camlar ve pencereler sabit olmalı, iç düzenlemesinde demir aksam açıkta olmamalı, varsa yaralanmaya sebebiyet vermeyecek yumuşak bir madde ile kaplanmalıdır.
8. Öğrenci taşımacılığı yapan S plakalı araçların; Okul Servis Araçları Yönetmeliği, Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmelik ile Karayolları Trafik Yönetmeliğinde belirtilen standart, nitelik ve sayıda araç gereç ve malzemeler her an kullanılabilir durumda bulundurulmalıdır.
9. S plakalı araçlar; 'Araçların İmal Tadil ve Montajı Hakkındaki Yönetmeliği'nin Ek-12 Servis Araçları ile İlgili Hükümler' de belirtilen standartlara uygun olacaktır.
10. Öğrenci taşımacılığı yapan S plakalı araçların kapıları şoför tarafından açılıp kapatılabilecek şekilde otomatik (havalı, hidrolikli vb.) olabileceği gibi; araç şoförleri tarafından elle kumanda edilebilecek şekilde (mekanik) de olabilir. Otomatik olduğu takdirde, kapıların açık veya kapalı olduğu şoföre optik ve/veya akustik sinyallerle intikal edecek şekilde olmalıdır.
11. Okul servis aracı olarak kullanılacak taşıtlar temiz, bakımlı ve güvenli durumda bulundurulmalı ve 6 ayda bir bakım ve onarımları yaptırılmakla birlikte; taşıtların cinsine göre Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin öngördüğü periyodik muayeneleri de yaptırılmış olmalıdır.
12. Öğrenci Servislerinde her öğrenci için bir emniyet kemeri bulunmalıdır.
13. Araçların ön ve arka camına hangi kurumun/ şirketin servisi olduğuna dair yazının asılması gerekir.
14. (S) Plakalı işleticiler, araçlarının arızalanması halinde (S) plakasız bir araç ile servis yapamaz. Arızalı aracın yerine çalışacak olan aracın mutlaka (S) plakası olması ve bu yönetmelikte belirtilen şartlara uygun olması gerekmektedir.
15. İşletici aracın arızası ile ilgili ve kaç gün içinde arızanın giderileceğini içeren servis raporunu İdareye sunmak zorundadır.

4. (TT) plakalı araçlarda aranacak şartlar;

1. Faaliyet gösterilen TT plakalı araçların model yaşı 10 (on) yaşından büyük olamaz.
2. Araç değişikliği yapılacak ise; beyan edilecek aracın yaşının 7 (yedi) yaşından büyük olmaması gerekmektedir.
3. Yaş sınırı, araçların fabrika imal tarihinden sonra gelen ilk takvim yılı esas alınarak hesaplanır.
4. Ticari Taksilerin rengi sarı(portakalsarısı)-beyaz olup, renk kodu RAL-021 olacaktır.
5. Ticari Taksi Araçlarının trafik tescil belgesinde otomobil olarak geçecektir. Koltuk sayısı sürücüsü dâhil 5 (4+1) olacaktır. Koltuk sayısı ancak UKOME Kararı ile arttırılabilir.

5. Tüm toplu taşıma araçlarında;

- a) Araçlar her gün yıkanır. Dış yüzeyi çamurlu ve camları aşırı kirli araçlar trafiğe çıkamaz. Araç içi her gün süpürülür ve temizlenir. Aracın içerisinde tozlu veya yağlı hiçbir bölge bırakılmaz. Araç içerisinde koku giderici kullanılmak suretiyle kötü kokular giderilir. Koku giderici araçta devamlı bulundurulur ve kontrollerde gösterilir.
- b) Araç içerisindeki ışıklandırma ve araç kaloriferi çalışır durumda olacaktır. Işıklandırmalar gerektiğinde, araç kaloriferleri ise kış mevsimlerinde çalıştırılır. M ve HO plakalı araçlarda 2 (iki) adet, 4 (dört) kg tozlu yangın söndürme cihazı, ilk yardım çantası, reflektör, yedek ampuller, çekme halatı ve kış aylarında zincir bulundurulur. Ayrıca cam kırma (imdat) çekici bulundurulur.
- c) Araçlar aşırı yıpranmış veya yaralı lastiklerle trafiğe çıkamazlar. Araçların periyodik ve günlük bakımları sürekli ve eksiksiz sağlanır. Motor bakımının dışında fren, hidrolik, rot-balans, amortisör, şanzıman vb. bakımları düzenli olarak yapılır, bu bakımların hangi yetkili servis tarafından veya kim tarafından hangi tarihlerde yapıldığı bakım kartlarıyla belgelenir ve kontrollerde gösterilir.
- ç) Aracın egzoz sistemi arızasız olacaktır. Çevre ve gürültü kirliliğine yol açan egzoz sistemi ile trafiğe çıkılamaz.
- d) Araçların yolcuların oturmasına ve kullanmasına mahsus bölümleri sağlam durumda olacak, aşırı eskijen döşemeler değiştirilecek, kırık veya tehlikeli biçimde çatlak camlı araçlar trafiğe çıkmayacak, aracın trafik kanununa göre çalışır durumda olması zorunlu ayna, sinyal, far vb. bölümlerinde hiçbir eksik veya arıza bulunamaz.
- e) Kaza sonrası hasarlı ve boyasız araçlarla trafiğe çıkılamaz.
- f) Araçlarda "Havalı Korna" olarak tabir edilen klakson sistemi kesinlikle kullanılamaz. Gereksiz yere veya yolcu çağırma amacıyla klakson kesinlikle çalınamaz. Araçlar kapıları açık durumda trafikte seyredemez.
- g) Tüm toplu taşıma araçlarının içinde araç içini gösteren 1 (bir) adet, araç şoförünü gösteren 1(bir) adet ve aracın ön tarafını gösteren 1 (bir) adet olmak üzere en az 3 (üç) adet kamera olacaktır.

Bu kameraların aldığı görüntüleri aktaracağı kayıt sistemi ve en az 30 (otuz) günlük geriye dönük kayıtları tutabilecek veri depolama ünitesi bulunacaktır. Araçtaki kamera görüntülerine uzaktan erişim ve İdarenin Araç Takip Sistemine entegre edilebilir şekilde sistem altyapısına sahip özellikte olacaktır.

- ğ) Tüm donanım, yazılım ve haberleşme giderleri işleticiye aittir.
- h) Araçların İmal Tadil ve Montajı Hakkındaki Yönetmelikte belirtilen Özel güvenlik donanımlı Toplu Taşıma Araçları ile ilgili şartlar başlıklı Ek-16 içerisinde yer alan kamera sistemi ile görüntü kayıt cihazları şartlarını sağlayacaktır.
- i) Toplu taşıma araçlarında Araç Takip Sistemi olacaktır.
- i) Bu donanımlar İdareden yeterlilik belgesi almış olan firmalardan temin edilecektir.
- j) Toplu taşıma araçları (HO) mevzuat çerçevesinde engellilerin kullanımına uygun olacaktır.
- k) İdarece belirlenen fiyat tarifesi, şikâyet telefonları, seyahat kartları vs. gibi yazı ve levhaların, yolcuların kolayca görebileceği idarece belirlenen yere asılması zorunludur.
- l) M ve S plakalı ticari araçların dış kısımlarında reklam bulundurulması yasaktır. HO ve TT plakalı ticari araçlarda ise Ticari Araçlarda Reklam Bulundurulması Hakkında Yönetmelik'te belirtilen kısımlara reklam uygulanabilir.
- m) HO plakalı araçların iç kısımlarında bulunan bilgilendirme ekranlarında reklam uygulanabilir.
- n) İdare onayı ile izin verilen reklam bilgileri dışında araçların içinde ve dışında başka yazı, ilan, reklam, duyuru, resim, poster, süsleme ve aksesuar bulundurulamaz. İşletici İdareden onay almak ve gerekli ilan ve reklam vergisini yatırmak koşulu ile otobüslerin bilgi ekranlarına reklam alabilir. Ancak işletici çalıştırdığı otobüslerde İdarenin halka duyurmak istediği duyuru ve ilanları ücretsiz olarak asmak zorundadır, buna hiç bir şekilde itiraz edemez.
- o) Araçlarda araç boyut ve yolcu kapasitesine uygun araç içi yolcuların argari konforunu sağlayacak kapasitede ısıtma –havalandırma ve soğutma sistemi olacaktır. Ancak bu egzoz kaloriferi olmayacak ve gürültüsüz çalışacaktır.
- ö) Araçların İmal, Tadil ve Montaj hakkındaki Yönetmelik hükümlerine göre tayin edilen ve o araca ait tescil belgelerinde gösterilen oturacak yer adedi, aracın içerisine görülebilecek bir yere asılarak sabit şekilde monte edilecektir.
- p) Zorunlu trafik sigortası veya fenni muayenesini zamanında yaptırmayan araçlar, fenni muayene ve sigortası yapılana kadar hattan çekilirler.
- r) 4207 sayılı kanun gereği Araç içerisinde Sigara İçilmez ibareli levha asılması gerekmektedir.

Ticari Taksi Duraklarının Özellikleri

Madde: 11

- a) Ticari Taksi Durakları oturma ve dinlenme yeri, mutfağı ve tuvaleti olan yapılardan oluşacaktır. Durakların fiziki-mimari yapısı UKOME tarafından belirlenir.
- b) Durakların buldukları alan önünde Ticari Taksilerin trafiğı etkilemeyecek şekilde park edebilecekleri alan bulunması zorunludur.
- c) Ticari Taksi Ana Durak ve Ceplerinde durak numarası ve ismini belirten levhaların bulunması zorunludur. Ayrıca cep levhalarında cebin kaç araçlık olduğı ibaresinin de yer alması zorunludur.
- ç) Ticari Taksi durağı için UKOME tarafından belirlenen alanın dışına çıkılması, durağın genişletilmesi veya durağa ek yapılması, durakta herhangi bir ticari faaliyet gösterilmesi yasaktır.
- d) Durakların dış yüzeyine Ulaşım Daire Başkanlığının izni olmadan reklam, afiş ve siyasi içerikli herhangi bir dokümanın asılması yasaktır.
- e) Her Ticari Taksi Durağında bir durak sorumlusunun olması gereklidir. Durak sorumluları Kooperatif veya Oda tarafından 1 kişi seçilir ve Ulaşım Daire Başkanlığına bildirilir. Durak sorumluları duraktaki taksici esnafı ile Kooperatif, Oda ve Belediye arasındaki ilişkileri sağlayarak duraktaki çalışma düzenini kontrol eder.

Şoförlerde Aranacak Şartlar

Madde: 12

1. Ticari plakada çalışan şoförlerde aranacak şartlar;
  - a) Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi il sınırları içerisinde ikamet etmesi gerekmektedir.
  - b) TT ticari plakalı araçlarda çalışacak şoförlerin B sınıfı sürücü belgesi, SRC ve Psikoteknik ve şoför kartı belgesine sahip olması gerekmektedir.
  - c) HO ticari plakalı araçlarda çalışacak şoförlerin; D sınıfı sürücü belgesi, SRC ve Psikoteknik ve şoför kartı belgesine sahip olması gerekmektedir.
  - ç) S ve M ticari plakalı minibüs cinsi araçlarda çalışacak şoförlerin D1 sınıfı sürücü belgesi, otobüs cinsi araçlarda çalışacak şoförlerin D sınıfı sürücü belgesi, SRC ve Psikoteknik ve şoför belgesine sahip olması gerekmektedir.
  - d) S plakalı ticari araçlarda öğrenci taşımacılığı yapacak olan şoförlerin; Milli Eğitim Bakanlığı Okul Servis Araçları Yönetmeliğı'nde de belirtildiğı gibi D1 sınıfı sürücü belgesi için 7 (yedi) yıllık, D sınıfı sürücü belgesi için en az 5 (beş) yıllık sürücü belgesine sahip olacaktır. Sadece personel taşımacılığı yapacak olan şoförlerde bu şartlar aranmaz.

- e) Psikoteknik Değerlendirme Raporunun 5 (beş) yılda bir yenilenmesi gerekmektedir.
- f) Bütün şoförlerin bu Yönetmelikte belirtilen eğitimleri alarak, Madde 13’de belirlenmiş İdare tarafından verilen Şoför Kimlik Kartına sahip olmaları zorunludur. Şoför Kimlik Kartı olmadan çalışılması durumunda yönetmelikte belirlenmiş cezai işlemler uygulanacaktır.
- g) Şoför Kimlik Kartını almak için şoförlerin 18(onsekiz) yaşından küçük ve 65 (altmışbeş) yaşından büyük olmamaları gerekmektedir.
- ğ) Karayolu Taşıma Yönetmeliği’nin 34. Maddesindeki hükümlere haiz olması gerekmektedir.
- h) Ticari plakada çalışan şoförün; Türk Ceza Kanunu’nun 81, 102, 103, 104, 105, 109, 179/3, 188, 190, 191, 226, 227’nci maddelerinde belirtilen suçlarından ve yüz kızartıcı herhangi bir suçtan hüküm giymemiş olmak veya devam etmekte olan bir kovuşturması bulunmamak ya da uzlaşmayla neticelenmemiş olmak,
- ı) Alkol ve uyuşturucu madde bağımlısı olmaması gerekmektedir.
- i) Sürücü belgelerinin son 5 (beş) yıl içerisinde birden fazla geri alınmamış olması gerekmektedir.
- j) Şoförlerin Sosyal Güvenlik Kuruluşuna tabi olmaları işleticinin sorumluluğundadır.
- k) Öğrenci taşımacılığı yapacak servis aracı şoförlerinin; Milli Eğitim Bakanlığı Okul Servis Araçları Yönetmeliği ile belirlenmiş şartlara haiz olması gerekmektedir.
- l) Şoför Eğitim Sertifikası; TT, M, HO ve S ticari plakaları kullanacak şoförlere; İdarenin organize ettiği veya uygun gördüğü kurum veya şirketlerden alınacak eğitim sonunda Şoför Eğitim Sertifikası verilir.
- m) Şoför Kimlik Kartı; Toplu Taşıma araçlarında şoför olarak çalışabilmeleri için örneği Belediyece hazırlanarak bastırılan “Şoför Kimlik Kartı” verilir.

Kılık Kıyafet

Madde: 13

- a) Özel Toplu Taşıma Araçlarında görevlendirilecek personel Kış mevsiminde (01 Eylül-30 Nisan) lacivert veya gri takım elbise, beyaz veya mavi gömlek; Yaz Mevsiminde ise (01 Mayıs-31 Ağustos) lacivert veya gri pantolon, kısa kollu beyaz veya mavi gömlek giyerek çalışmasını yürütmelidir. (Kravat takmak zorunlu değildir.)
- b) Toplu Taşıma Araçları Kooperatiflerinin talepleri ve Belediye Yönetiminin oluru ile kıyafetlerin şekil ve nitelikleri değiştirilebilir.
- c) Belediye, özel toplu taşıma araçlarının çalışması sırasında; aksaklık, eksiklik, kurallara uymama vb. gibi nedenlerden dolayı uygun bulmadığı sürücülerin değiştirilmesini işleticiden talep ettiğinde, en geç 7 gün içinde söz konusu personel değiştirilecektir.

Şoför Kimlik Kartı

Madde: 14

1. Ticari plakalarda çalışan şoförlerin Şoför Kimlik Kartına sahip olması gerekmektedir.
2. Şoför Kimlik Kartına sahip şoförlerin bilgileri Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğü sisteminde olacaktır.
3. Şoför Kimlik Kartı Başvurularında;
  - a) T.C. Kimlik Kartı,
  - b) Sürücü Belgesi,
  - c) İkametgâh Belgesi,
  - ç) Adli Sicil Kaydı,
  - d) Biyometrik Fotoğraf beyan edilmesi gerekmektedir. İhtiyaç duyulması halinde, İdare tarafından ilave belge istenebilir.
4. Belirtilen belgeler tamamlandıktan sonra Büyükşehir Belediyesine müracaat edilir. Şoför Kimlik Kartı almak için 12. Maddede belirtilen şartların uygun olması gerekmektedir.
5. Başvuru uygun görülür ise; “Şehir İçi Trafığı ve Sürüş Güvenliği, Farkındalık ve Empati Eğitimi, Vatandaşla İlişkiler ve Etkin İletişim Becerileri, Engelleri ve Çözüm Yolları, Problem Çözme Becerisi, Öfke ve Stres Yönetimi” konularında başvuru sahibine eğitim verilecektir.
6. Eğitim sonrasında ilk olarak Şoför Eğitim Sertifikası, daha sonrasında ise Şoför Kimlik Kartı verilecektir.(Ek-1)
7. Şoför Kimlik Kartına her yıl vize işlemi yapılacaktır.
8. Şoför Kimlik Kartı vize işlemleri esnasında; her yıl Adli Sicil kaydının beyan edilmesi gerekmektedir.

Şoförlerin Yükümlülükleri

Madde: 15

1. Şoförler sefer esnasında her ne koşulda olursa olsun yolculara ve 3. kişilere karşı daima nazik davranacaklardır. Nezaket kuralları dışına çıkacak sözlerle veya el- kol hareketleriyle onları rahatsız etmek ve kötü muamelede bulunmak kesinlikle yasaktır. Eleştirilere karşılık verilmeyecektir.
2. Şoförlerin Yolcularla, Denetim Görevlileriyle, diğer toplu taşıma şoförleri, yaya veya özel aracı ile seyreden kişilerle münakaşa etmesi fiziki teması, kavga etmesi ve bedensel müdahalesi kesinlikle yasaktır. Yukarıda belirtilen şahıslarla her ne sebeple olursa olsun hakaret ve kavga ettiği belirlenen şoför, ilk seferinde 30 (otuz) gün, ikinci seferinde 60 (altmış) gün çalışmaktan men edilir. Üçüncü seferinde Şoför kimlik kartı iptal edilir.
3. Ancak 1 (bir) defaya mahsus olmak üzere, ceza tarihinden sonraki 6 (altı) ay bitiminde tekrar eğitimden geçmek ve belge almak koşuluyla göreve iade edilir. Meydana gelen olaylarla ilgili ihtilaflarda, şoförlerin yolcuya ve diğer şahıslara karşı (Türk Ceza Kanununun amir

hükümlerine göre) suç işlediği mahkeme kararı ile hükme bağlandığı takdirde, bir daha toplu taşıma araçlarında görev verilmeme cezası uygulanır.

4. Şoförler, Genel Trafik Kurallarına ve UKOME Kararlarına uymak zorundadır.
5. Şoförler araçta meşrubat dahil hiçbir yiyecek maddesi tüketemez ve sigara içemezler.

Elektronik Ücret Toplama Sistemi

Madde: 16

1. Tüm Özel Halk Otobüsleri EÜTS kapsamında ücret toplarlar.
2. UKOME kararları doğrultusunda belirlenen ücret tarifesine göre toplu taşıma araçlarının taşıdıkları aktarmalı veya aktarmasız yolculuklardan elde edilen gelirlerden, Sistem İşletim Bedeli kesildikten sonra, kalan tutar işleticilere ödenir (Yönetim ve ilgili Kooperatifle yapılan protokole istinaden).
3. Sistem İşletim Bedeli Büyükşehir Belediye Meclisi Kararı ile belirlenir.
4. İşletici, kendine ait bir banka hesabı açtırmak ve açtırdığı bu hesabı İdareye bildirmek zorundadır. İşleticiye yapılacak ödemeler bu banka hesabına yapılacaktır.
5. Diyarkart, Manyetik Bilet ve diğer ödeme yöntemlerinin kullanımlarında, yolcu taşıma ücretlerinde farklılıklar bulunmakla beraber, işleticiye idare tarafından yapılacak ödemelerde Diyarkart'ın biniş tarife fiyatları esas alınır.
6. Taşınan yolcu karşılığı işleticiye ödenecek bedel 1 (bir) haftalık periyotlarla işleticinin banka hesabına yatırılır.
7. EÜTS'de kullanılacak elektronik Diyarkart, Manyetik Bilet tedariki ve diğer ödeme yöntemleri için gerekli olan basım, satış işlemi ve elektronik altyapı İdare tarafından yapılacak veya yaptırılacaktır.
8. Validatörün temini, kuruluşu, çalışması, bakımı, onarımı Sistem İşletim Bedeli içinde olup işleticiden bu gibi hizmetler için herhangi bir bedel talep edilmeyecektir.
9. Araç içerisinde bulunan EÜTS ekipmanlarında, İdare tarafından İşletici kaynaklı olduğu tespit edilen maddi zararlar İşleticiden tahsil edilir.
10. EÜTS'de işleticilerle ilgili toplanan bilgilerle performans ölçüleri ve göstergelerinden oluşan bir veri tabanı düzenlenerek verilerin incelenmesi ve analizi ile sistemin verimliliğini artırıcı öneriler geliştirilecektir. Sistemin optimizasyonuna yönelik öneriler ve istatistikî bilgiler hiçbir ücret talep edilmeden işleticilerle paylaşılır (Yüklenici firma).

Toplu Taşıma Araçlarının Çalışma Şekilleri

Madde: 17

1. İdarenin Yetki ve Sorumlulukları;

- a) Toplu taşıma araçlarının çalışacakları hatlar, izleyecekleri güzergâhlar ve hat güzergâhındaki durak yeri düzenlemeleri ile bu hatlarda çalışacak araç sayısı ve kapasitesi UKOME Kararı ile belirlenir.
- b) İdarenin ihtiyaç duyması halinde, UKOME Kararı ile hatlardaki araç sayıları eksiltilebilir, artırılabilir.
- c) Toplu taşıma araçlarının çalışacakları Sefer Saatleri İdare tarafından hazırlanır. Bu saatler, ihtiyaca göre İdarece değerlendirilip yeniden düzenlenebilir.
- ç) EÜTS sistemine dâhil olan Toplu Taşıma Araçlarında, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Toplu Taşıma Araçları Seyahat Kartları Uygulama Yönetmeliği'ne göre verilen seyahat kartları geçerlidir.
- d) HO, M, TT ve S ticari plaka işleticileri ücret tarifelerindeki değişiklik taleplerini bağlı oldukları Meslek Odalarına iletirler. İletmeyen işleticilerin yerine Meslek Odası talepte bulunabilir. Meslek odaları işleticilerden aldıkları talepleri, üzerinde detaylı çalışma yaptıktan sonra İdareye bildirir. Ücret tarifelerindeki değişiklik talepleri, UKOME tarafından değerlendirilerek sonuçlandırılır. UKOME' de alınan yeni tarife kararından sonra bir önceki tarife geçersiz olur. Tüm işleticiler, UKOME tarafından alınan karara uymak zorundadır.
- e) Söz konusu Ücret Tarifeleri Ulaşım Dairesi Başkanlığından elden alınabilecektir. Ücret Tarifelerinin görünür bir yerde asılması zorunludur.
- f) İşleticiler; ilgili Yönetmelik, Protokol, UKOME kararları ve İdarenin yazılı talimatlarına uygun olarak çalışmak zorundadır. Bu konuda Zabıta Daire Başkanlığı tarafından denetlemeler yapılacaktır.
- g) Çalışma izni verilen işletici (HO ve M), toplu taşıma hizmetini yapmak için İdare tarafından verilen yetki dâhilinde kendisine tahsis edilen hatta belirlenen adette araç ile çalışma programına ve sefer saatlerine bağlı olarak çalışacaktır.
- ğ) İdare, denetim personeli ile EÜTS'yi sürekli kontrol altında tutacak olup, araçlarda bilet ve kart kontrolü yapmakta tam yetkilidir.
- h) Validatör arızası işletici tarafından idareye anında bildirilecektir. Arıza, İdarenin takibi altında yüklenici firma tarafından en kısa sürede giderilecektir.
- ı) İşleticinin mazereti, kaza, arıza veya o hatta İdarece yolcu yoğunluğu ve anlık kapasite yetersizliği tespiti durumunda; 5393 ve 5216 sayılı Kanunlardaki imtiyaz hakkına binaen, sefer sıklığı artışı yapılarak, İdareye ait araçlar bu hatlarda çalıştırılır.

2. İşleticinin Sorumlulukları;

- a) Özel Halk Otobüsü İşleticisi EÜTS içinde yer alma ve aracına validatör takma mecburiyetindedir.

- b) Araçlarda biletçi ve muavin bulundurulmayacaktır.
- c) Araç içerisinde bulunan EÜTS ekipmanları hizmet veremeyecek durumda ise sürücü aracı derhal seferden çekmek zorundadır. Bu durum tarifeli sefer sırasında meydana gelmiş ise yolcuların mağdur olmaması için ücret almadan son durağına kadar seferini tamamlar.
- ç) Toplu taşıma araçlarındaki EÜTS ekipmanlarında arıza bulunması durumunda arıza ortadan kaldırılıncaya kadar araç çalıştırılmaz.
- d) Herhangi bir arıza durumunda, her ne surette olursa olsun araç içerisinde bulunan EÜTS ekipmanlarına yetkili servisi dışında herhangi bir müdahalede bulunulmayacaktır. Yetkili servis tarafından gerçekleştirilen, EÜTS ekipmanları arızası giderilişlerinde herhangi bir ücret talep edilmez.
- e) Araç içerisinde bulunan EÜTS ekipmanlarının çalınması veya kaybolmasından İşletici sorumludur. Bu durumda İşletici, aracını derhal yedeğe çekerek İdareyi bilgilendirecek ve EÜTS ekipmanlarının kurulumu sonrasında hizmet vermeye devam edebilecektir.
- f) Kaybolan veya çalınan EÜTS ekipmanlarının bulunması durumunda, ekipmanlar derhal İdareye teslim edilecektir.
- g) Araç içerisinde bulunan EÜTS ekipmanlarına, EÜTS yetkili teknik personeli dışında kimse herhangi bir müdahalede bulunamaz. Müdahale sonrası ortaya çıkabilecek zararlar ile ilgili her türlü sorumluluk işleticiye aittir
- ğ) Usulsüz kart kullanımlarında, kartlara el konularak İdareye teslim edilecektir.
- h) İşletici EÜTS'den doğacak alacaklarını bankada bulunan kendi kullanım hesabına geçmeden başkalarına devir, temlik, ciro edemez, ipotek ve teminat olarak gösteremez. Validatörü kendi toplu taşıma aracının dışında herhangi bir araca takamaz, başka araçlarda kullanılmasına izin veremez.
- ı) İdarenin EÜTS, Araç Takip Sistemi vb. uygulamalar için alacağı kararlar, işletici tarafından yerine getirilmek zorundadır.
- i) İşletici ve toplu taşıma araçlarının şoförleri EÜTS'de görevli teknik veya denetim personellerine gerekli her türlü kolaylığı gösterecek ve yardımcı olacaktır.
- j) İşletici, UKOME Kararı ile belirlenen ve İdare tarafından hazırlanan Ücret Tarifesini araç içinde Denetim Personelleri ve yolcuların rahatlıkla görebileceği yere asacaktır.
- k) İşleticiler; trafikte oluşacak zorunluluklar ve İdarenin yazılı talimatı dışında, güzergâh dışına çıkamazlar ve duraklarda yolcu indirme ve bindirme süreleri dışında bekleme yapamazlar.
- l) İşleticiler, kaza, arıza vs. zorunlu haller haricinde yolcu aktarması yapamazlar ve son duraklarına kadar seferlerini tamamlamak zorundadırlar.
- m) İşleticinin sefer sırasında zorunlu hallerden dolayı taşımayı tamamlayamaması durumunda yedek bir araçla bu seferi tamamlaması zorunludur. Bu durum için yolculardan ek ücret alınmayacaktır.
- n) İşletici, İdareyi bilgilendirmeden aracını hattan çekemez.

- o) Savaş durumu, seferberlik hali, olağanüstü hal uygulaması, sel baskınları, doğal afetler gibi durumlar İdarenin lehine mücbir sebep kabul edilir. Bu gibi durumlarda İdarenin yazılı talimatı ile işletici aracını İdarenin emrine tahsis eder.
  - ö) Toplu taşıma araçlarıyla ilgili grev, boykot vb. nedenlerle toplu taşıma hizmeti verilmemesi durumunda, İdare hizmeti sürdürebilmek için her türlü önlemi almakta serbesttir.
  - p) Çalıştıkları süreler içerisinde araçların iç ve dış temizliklerinin yapılmış olması, koltuk döşemelerinin yırtık ve kirli olmaması gerekmektedir.
  - r) İdare onayı olmadan araç devri yapılamaz. Taraflar kendi aralarında herhangi bir sözleşme imzalamış dahi olsalar İdare onaylı devir işlemi gerçekleşene kadar çalışma ruhsatı verilmez.
3. İşletici iş barışının bozulması yönündeki eylem ve taleplerde, toplu taşıma hizmetini aksatacak eylemlerde, farklı esnaf grupları arasında anlaşmazlık çıkarılmasına yönelik faaliyetlerde, toplu taşıma işleyiş tarzına ilişkin olumsuz müdahalelerde, esnafın kendi meslek grubu dışındaki toplu taşıma aktörlerinin verdiği hizmeti aksatmaya yönelik müdahalelerde bulunamaz. Bu tür eylemlere katılımın tespit edilmesi durumunda çalışma izin belgesi mevzuata uygun olarak iptal edilir.

4. (S) Plakalı Servis Araçları çalışma esnasında aşağıdaki kurallara uymak zorundadırlar:

- a) Bu yönetmelik hükümlerine uygun olarak çalışma izin belgesi almadan ve alma koşulları yerine getirmeden çalıştırılmaz.
- b) Amaçları dışında ve sürekli taşıdıkları yolcuların dışında ücretli veya ücretsiz yolcu alamazlar, yolcu taşımacılığı yapamazlar.
- c) Araçları her ne amaçla olursa olsun, genel trafiği ve diğer toplu taşıma araçlarının hareketini engellemek kaydıyla, Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğü'nün trafik ile ilgili kurum ve kuruluşların yetkilileriyle koordinasyonu sonucunda UKOME'ye bildirdiği ve UKOME tarafından uygun görülen yerler dışında indirme ve bindirme yapamazlar.
- ç) Araçlarının indirme ve bindirme yerlerinin belirlenmesi için durak tabelası veya işaret konamaz. 10 yaşından küçük öğrencilerin trafik güvenliğini sağlamak için sözleşmede öngörülen yerlere kadar ulaştırılması zorunludur.
- d) Araçlarının, hizmet verdikleri kişi ve kuruluşların yol dışındaki park ve bekleme alanları dışında yolcu beklemesi yasaktır. Araçlar ancak iniş binişin gerektirdiği süre kadar durabilirler.
- e) S plakalı Servis araçlarını kullanan personeller kılık kıyafet kurallarına uymak zorundadırlar.

Araç Uygunluk Belgesi

Madde: 18

1. UKOME'de alınan kararlar Toplu Ulaşım Şube Müdürü, Makine Teknikeri ve bir Ustabaşından oluşan 3 kişilik Araç Uygunluk Komisyonu tarafından taşıma yapmaya yeterli olduğu belirlenen araca bir yıl geçerli olmak üzere 'Araç Uygunluk Belgesi' verilir.

2. Herhangi bir nedenle toplu taşıma aracını değiştiren veya devir alan işleticilerin beyan ettikleri araçlar İdare tarafından kontrol edilir.
3. Yönetmelikte belirtilen şartlara uygun olarak araç değişikliği veya devir işlemi yapan işleticilere Araç Uygunluk Komisyonu tarafından araç uygunluk belgesi düzenlenir.
4. Araç, ilk incelemede uygun bulunmamışsa, komisyon tarafından tespit edilen eksiklikler yazılı olarak işleticiye iletilir. İşletici on beş gün içerisinde eksikliklerini tamamlayarak aracını ikinci defa yeterlilik açısından kontrol ettirir. Eksikliklerinin giderildiğinin anlaşılması halinde uygunluk belgesi verilir. Aksi halde araca uygunluk belgesi verilmez.
5. Toplu Taşıma Araçları her yıl Araç Uygunluk Komisyonu tarafından kontrolden geçirildikten sonra araçların 'Toplu Taşıma İzin Belge' vizesi yapılır.
6. Yapılacak inceleme 'Araç Uygunluk Tespit Raporu'na göre yapılır. Hak kazanan araçlara "Ticari Taksi, Öğrenci Servisi, Personel servisi, HO Plakalı Özel Halk Otobüsleri ve C türü personel servisi' için ayrı Araç Uygunluk Belgesi verilir.
7. İşleticilerin Araç Uygunluk Belgesi alabilmesi için, araçların Koltuk Sigortası ve Trafik Sigortasını yaptırmış olması ve belgelerini ibraz etmiş olması şarttır.
8. Araç uygunluk belgesi verilen işleticilerin istenilen diğer evrakları da tamamlaması durumunda işlemlerine devam edilerek çalışma izin belgesi düzenlenir.
9. Belediye teknolojinin getirdiği her türlü yeniliği özel toplu taşıma araçlarında uygulama hakkına sahiptir. Bu yeniliklerin yönetmelik veya protokolda belirtilmiş olması veya olmaması gerekmez.

Hat ve Güzergâh Değişiklikleri

Madde: 19

1. Kentin gelişmesi ve genişlemesine bağlı olarak oluşan toplu taşıma ihtiyacı, işleticilerin meslek odaları aracılığıyla yapmış oldukları talepleri, vatandaş talepleri ve Meslek Odalarının UKOME' ye yapmış oldukları talepleri,
2. Alternatif toplu ulaşım aracının olmaması veya mevcutların ihtiyacı karşılayamaması, yol ağının ve trafik sirkülasyonunun değişmesi,
3. Diyarbakır Ulaşım Master Planının uygulaması neticesinde ortaya çıkan fiili durum, Toplu Ulaşım Sistemlerinin entegrasyonu çalışmaları çerçevesinde değerlendirilir. Konuyla alakalı olarak yapılacak incelemeler sonucunda hazırlanan Fizibilite Raporları,
4. Talep yetersizliği veya Ulaşım Master Planı çerçevesinde yapılacak uygulamalar ile Toplu Taşıma Sistemlerinin Entegrasyonu çalışmaları neticesinde verimsiz hale gelen toplu taşıma hattındaki araçların; ihtiyaç olan başka hatlara aktarımı, yeni hat kurulumu işlemleri UKOME Kararı ile yapılır.

5. Toplu Taşıma Araçlarının çalıştığı hatlarda, yapılacak altyapı çalışmaları, trafik yoğunluğu vb. nedenlerle, değişiklik gerekmesi halinde geçici olarak UTDK kararı ile sürekli olması halinde ise UKOME Genel Kurulunun onayı ile bu değişiklik yapılabilir.
6. Belediye; ihtiyaç olması durumunda Özel Toplu Taşıma Araçlarının çalıştığı hat ve güzergâhlarda UKOME kararı ile iptal veya değişiklik yapabilir. İptal veya değişiklik kararı Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığının önerisi, Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğünün teklifi ile UKOME’ce verilir.
7. Taşımacılar; Toplu Taşıma Araçlarının bir koordinasyon ve düzen içerisinde çalıştırılması için UKOME ve Belediye Meclisi’nce alınacak kararlara ve çıkartılacak yönetmelik hükümlerine aynen uyar ve kabul ederler.

Hatlara Yeni Araç Verilmesi

Madde: 20

1. Özel toplu taşıma araçlarının çalıştığı hatlarda, nüfus yoğunluğu, yolcu potansiyeli veya ihtiyaç duyulması halinde ek olarak belediye otobüsü çalıştırılmasına veya yeni özel toplu taşıma aracı ilavesine Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığının önerisi, Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğünün teklifi ile UKOME tarafından karar verilir. İlave özel toplu taşıma araçları miktarları için ayrıca ihale yapılır. İşletmeciler kendi güzergâhlarında çalışmakta olan araç sayılarının arttırılması, kendi hatlarında yeni güzergâhlar belirlenmesi veya belirlenen hatların/güzergâhlarını etkileyebileceği konularında hiçbir hak iddia edemezler.

Denetim

Madde: 21

1. Bu yönetmelikte belirlenen hususlarla ilgili denetimler; Ulaşım Daire Başkanlığı toplu taşıma denetim görevlileri, Trafik Zabıta, Emniyet ve Jandarma Görevlileri tarafından yapılır.
2. Trafik Zabıta Görevlileri; bu yönetmelik hükümlerine aykırı hareket eden işletici ve sürücüler hakkında, Toplu Taşıma Araçları Yönetmeliği kurallarına uymadıkları gerekçesiyle Ek-1 de belirtilen İdari Yaptırım Cezalarına göre Denetim Tutanaklarını düzenler ve tutanaklar değerlendirilmek üzere Encümene havale edilir.
3. Her işletici için İdarede bir sicil dosyası açılacaktır. Bu dosyada, araca ilişkin belgeler dışında işletici ve şoförlerine ait belgeler de bulunacaktır. Ayrıca işletici ve şoför için uygulanan cezalar siciline işlenecek ve takip edilecektir.
4. Bu yönetmelik konusu olan hizmetlerle ilgili şikâyetler, İdareye ait tüm iletişim kanalları üzerinden yapılabilecektir.
5. Şikâyetlerde; şikâyetin konusu, aracın çalıştığı hat bilgisi ve plakası, olay yeri, tarihi, zamanı (saati) ile şikâyetçinin T.C veya vergi numarası, adı soyadı, iletişim bilgisi ve açık adresi bulunacaktır. Var ise görsel kanıtlar ve şahitlerin adı soyadı ve iletişim bilgileri bildirilmelidir.

6. Toplu Taşıma Denetim Görevlileri ve Trafik Zabıta Görevlileri tarafından şikâyet konusuyla ilgili gerekli incelemeler yapıldıktan sonra, cezai işleme gerek olduğunda ilgili cezai işlem Trafik Zabıta görevlileri tarafından uygulanacaktır.
7. Yapılacak kontrollerde, Toplu Taşıma Denetim Görevlileri ve Trafik Zabıta Görevlileri tarafından istenilen belgeleri ve evrakları araç şoförlerinin göstermeleri zorunludur.

Cezalar

Madde: 22

1. Bu yönetmelik hükümlerine uymadıkları tespit edilen işletici ve sürücülere, idari yaptırım cezaları Zabıta Daire Başkanlığının ilgili yönetmeliği ve 5326 sayılı Kabahatler kanunu ve 1608 sayılı kanuna göre uygulanır.
2. Toplu taşıma aracı işleticilerine ve şoförlerine, kurallara uymamaları ve hatalı davranışları sonucu uygulanacak olan idari yaptırım cezalarını gösteren tablo (Ek-2)'dedir.
3. Büyükşehir Belediyesi ile Toplu Taşıma faaliyetinde bulunan taşıma kooperatifleri arasında imzalanan protokollerde yer alan ceza ve idari yaptırımlar ilgili kurul ve birimlerce uygulanır.

İdari Yaptırım Hükümleri

Madde: 23

1. Belediye Encümeni tarafından 1608 sayılı kanuna göre idari para cezası hükmü uygulanır.

Yükümlülüklerin Yerine Getirilmesi

Madde: 24

1. Faaliyet sırasında Toplu Taşıma Aracı Çalışma şartlarından herhangi birinin kaybedilmesi halinde Yönetmelikte ayrıca bir süre öngörülmemiş ise kaybedilen şartın veya şartların sağlanması için Ulaşım Daire Başkanlığı tarafından işletmeciye belirli bir süre verilir. Bu süre sonunda eksiklik hala giderilmemiş ise idari para cezası verilir.
2. Bu yönetmelik hükümlerine aykırı hareket eden işletmeci ve sürücüler hakkında, Toplu Taşıma Araçları Çalışma Yönetmeliği kurallarına uymadıkları gerekçesi ile düzenlenen tutanaklar Büyükşehir Belediye Encümeninde değerlendirilir, yönetmeliğin maddelerindeki ihlaller için belirlenen cezalar uygulanır. Burada bulunmayan ihlaller ile ilgili yürürlükteki kanun ve yönetmelik hükümlerine göre cezai müeyyideler uygulanır.
3. Bu yönetmelik çerçevesinde Belediye Encümenince verilen cezalar en geç, cezanın tebliğ tarihinden itibaren 1(bir) ay içinde ödenir. Ödemenin gecikmesi halinde 6183 Sayılı Kanundaki hükümler uygulanır.
4. Bu yönetmelikte belirtilen ihlaller ile ilgili cezaların 15 gün içerisinde peşin ödenmesi halinde; kesilen cezanın % 25'i indirilerek tahsili yapılır.

Yürürlük

MADDE: 25

1. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7, 9 ve 12. maddeleri ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 18/m maddesi uyarınca iş bu Yönetmelik Büyükşehir Belediye Meclisince kabul edilip, İdarenin resmi internet sitesinde yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.Bu yönetmelik yürürlüğe girdiği tarihten itibaren; Diyarbakır Büyükşehir Belediye Meclisinin 12.07.2013 tarih ve 323 sayılı 'Özel Toplu Taşıma Araçları Yönetmeliği',2.11.2006 tarih ve 162 sayılı 'Ticari Taksiler ve Taksi Durakları Çalışma usul ve Esasları Yönetmeliği ve 21.11.2006 tarih ve 163 sayılı 'Özel Servis Araçları Yönetmeliği' ekleri ile birlikte yürürlükten kalkar.

Yürütme

MADDE: 26

1. Bu yönetmelik hükümlerini Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı yürütür.

Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Dairesi Başkanlığının "*Özel Toplu Taşıma Araçları Yönetmeliği* " (*Özel Halk Otobüsü, Minibüs, Ticari Taksi ve Servis Araçları*) Belediye Meclisimizin 13.02.2025 tarih ve 45 sayılı Meclis Kararı ile onaylanmıştır.